

Židé, architektura i průvodce

K temné historii i pozoruhodným stavbám se upíná další **nadílka publikací** spojených s Brnem

Jana Soukupová
spolupracovnice
MF DNES

Vzpomínky na židovské osobnosti, které formovaly tvář Brna, rozbor (nejen) děl významných architektů i „ulítlého“ fantaskního průvodce po slovinském městě z pera brněnské autorky najdou nově čtenáři v nabídce knihkupectví.

Osudy židovských osobností

Brnu a Moravě svými pracemi věrný historik Michal Konečný napsal a u nakladatelství Host, tentokrát ve spolupráci se Židovskou obcí Brno, vydal knihu *Třináct snů o svobodě* o osudech židovských osobností různým způsobem významných pro jihomoravskou metropoli. Každá z nepřehlédnutelných postav nejen židovských dějin Brna je spojena s jedním ze třinácti židovských měsíců, což v knize zvýrazňuje i barevné členění včetně celkové úpravy od Petra Škobrtala. Vše navíc doplňují ilustrace Ondřeje Bodláka a hlavně patřičná fotodokumentace vyobrazených osobností včetně dobových fotografií Brna s těmito jedinci spojených.

Nejen proto z knihy jasně vyplývá, jak fatálně podobu a historii Brna jeho židovští obyvatelé ovlivnili, co vše zde postavili, zaplatili, zařídili a vymysleli. Většinou navíc k dobrému, ať už jde o architektky, herce, spisovatele, malíře, vědce, továrníky, kteří do města přinesli peníze, nebo mecenáše a sběratele umění, jež dnes tvoří základ zdejších galerijních sbírek.

Jedinou kontroverzní postavou z nabízeného výběru je komunistický politik Otto Šling, který se po puči v roce 1948 dočkal osudu mnohých židovských komunistů, totiž trestu smrti a popravy ve zpolitizovaném procesu, jež mu přichystali jeho vlastní soudruzi řízení sovětskými příkazy. Knihu naopak uzavírá příběh snad nejkrásnější postavy židovského Brna, poválečného rabína Richarda Federa, který přesto, že v koncentracích přišel o celou svoji rodinu, s laskavou moudrostí řídil brněnskou židovskou obec až do své smrti v listopadu 1970.

Tváře zavražděné nacisty

Dalším cenným počinem Michala Konečného jsou *Tváře zmizelého Brna*, dojemná knižní sbírka portrétů židovských obyvatel města zavražděných za druhé světové války nejčastěji v plynových komorách nacistických koncentráků. Do nich bylo z Brna odvečeno 10 080 židovských obyvatel, aby se jich po válce vrátila jen malá hrstička.

Knizke kolorovaných fotografií zlomku těchto obětí s prostým úda-

Třináct snů o svobodě S podtitulem *Osudy židovského Brna ve třech stoletích* napsal a u Hosta a Židovské obce Brno vydal historik Michal Konečný třináct portrétů nepominutelných brněnských osobností. Cena: 329 Kč

Tváře zmizelého Brna Sbírkou kolorovaných fotografií obětí holokaustu se zasvěceným úvodem vydalo nakladatelství Werk Publishing. Cena: 550 Kč

jem o jejich společenském zařazení a místem i přibližným datem zavraždění předchází Konečného historický vhled zabývající se místním antisemitismem, nacistickým pronásledováním Židů v Brně a jejich deportacemi do likvidačních koncentráků. „Neustálé připomínání těchto událostí a obětí může být jednou z možností, jak podobným tragédiím do budoucna zabránit, a je proto naší povinností,“ končí autor svoji zasvěcenou předmluvu.

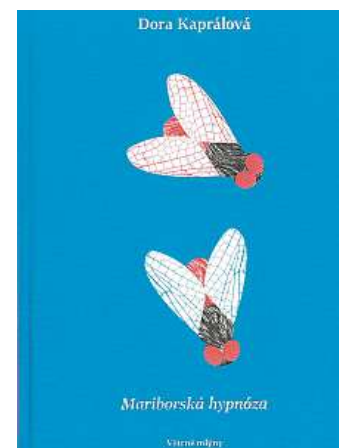
Snové příběhy Mariboru

Brněnská rodačka Dora Kaprálová odcestovala v loňském létě do slovanského Mariboru, který je - stej-

ně jako Brno - vnímán coby druhé město státu. V rámci evropského projektu Second City měla pro brněnské nakladatelství Větrné mlýny napsat jakýsi bedekr tohoto města se sto tisíci obyvateli ležícího kousek od rakouských hranic na řece Drávě.

A zhostila se tohoto úkolu vpravdě po svém. S Mariborem i autorčiným pobytem v něm nás kniha sice seznamuje, ale vůbec ne tak, jak bychom si u realistického průvodce představovali. Kniha se také nadarmo nejmenuje *Mariborská hypnóza*. Ostatně o hypnotickém účinku tohoto textu píše v doslovu ke knize i spisovatel Milan Uhde.

Kaprálová oblékla Maribor do

Mariborská hypnóza Brněnská rodačka Dora Kaprálová vydala u Větrných mlýnů vskutku netradičního průvodce. Cena: 369 Kč

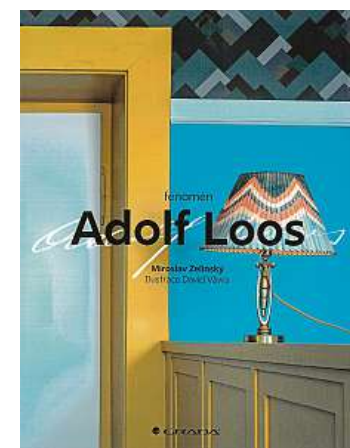
snových příběhů historických i současných postav, které tam potkala nebo o nichž psal někdo jiný a jí se nějakým způsobem hodilo do fantaskní zprávy o vyhrátém městě s právě probíhajícím metalovým festivalem. Ústřední příběh patří hypnotizérovi Svengálimu a jeho křehoučké milé Elis, ale zasahují do něj i bývalý jugoslávský prezident Tito, ruský „artista“ Priklopkin a postupně vlastně kdeco včetně možné pětadvacetileté hibernace Svengáliho či převtělení Elis v mouchu...

Pro čtenáře toužícího po přesném určení, co z toho je a není pravda, bude kniha patrně zmatečná a možná i nestravitelná. Ale když se nechá vést autorčiným vpravdě hypnotickým vyprávěním, poskytne mu zážitek svého druhu. A také jednoznačný, i když klasicky „kaprálovsky ulítlý“ odsudek především virtuálně se šířících zlých dezinformací o spasitelské úloze Ruska před účelově „stvořenými“ Chazary. Knihu zcela v duchu textu podobně bláznivě vypravila grafička Kateřina Wewiorová.

Vzývaný i zatracovaný architekt

Kontroverzní postava architekta Adolfa Loose, jehož stavby či interiéry zanechaly nesmazatelnou stopu i v Brně, budí velký zájem nejen u lidí z oboru, ale také u beletristů. Kulturní historik, překladatel a kurátor Miroslav Zelinský se mu nyní věnuje v publikaci *Fenomén Adolf Loos*, kde kromě fotografií, plánů a dokumentů z Loosova života najdou čtenáři i kresby architekta a divadelníka Davida Vávry.

Kniha je rozkročena mezi studii Loosovy novátorské tvorby, jež ve své době budila četné kontroverze, ale měla i velké obdivovatele, a dokument o jeho turbulentních životních osudech, jež nakonec fatálně poznamenal skandál zahrnující odsouzení za pedofilií s malými děvčaty. Zelinský je velmi zručný vypravěč, což je asi nejpodstatnější bo-

Fenomén Adolf Loos Tvorbu a životní osudy architekta tvořícího též v Brně popsal Miroslav Zelinský a vydalo nakladatelství Grada. Cena: 399 Kč

nos vcelku útlé brožurky s údaji nalezitelnými i leckde jinde. Tím dalším je velmi pěkná grafická úprava Rada Bieleného.

Stavby bez výstředních gest

Architekt, který je s Brnem pevně spojen, ale jeho jméno našťásti žádný skandál nepřináší, vydal nedávno u brněnského nakladatelství Books & Pipes svoji výpravnou monografii nazvanou prostě *Martin Rudiš Architekt*. Ta na kvalitním papíře přináší desítky velkoformátových barevných fotografií a plánů převážně v Brně realizovaných či plánovaných staveb vzešlých z ateliéru Rudiš-Rudiš.

Zřejmě nejvýraznější realizací je kompletní přestavba Hvězdárny a planetária Brno na Kraví hoře do dnešní podoby. Však ji v publikaci opěvuje i její dnešní ředitel Jiří Dušek. Další provedené stavby v Brně charakterizuje „design bez výstředních gest“ i „střídmá a racionální estetika“, jak je konečniců charakterizuje sám autor Rudiš, jemuž do knihy textem přispěli také architekti Miroslav Masák a Petr Pelcák.

Martin Rudiš Architekt Nakladatelství Books & Pipes vydalo výpravnou monografii shrnující zatím práce ateliéru Rudiš-Rudiš. Cena: 595 Kč